



Bond van Schuttersgilden "Kring Peelland"
Aangesloten bij de Noordbrabantse
Federatie van Schuttersgilden



Nota

Gildedagen 2015

Inhoud Nota Gildedagen 2015.

Voorwoord

De evolutie van gildefeesten.

De bevindingen van de SAT-commissie.

De voorstellen aan het kringbestuur en de gilden van Kring Peelland.

Tot slot

Voorwoord.

Op verzoek van het kringbestuur heeft de SAT-commissie een studie gedaan over gildedagen in het verleden en voor de toekomst.

Aanleiding voor dit verzoek is dat er in 2014 nog geen plannen waren voor het houden van kringgildedagen voor de jaren 2016 tot en met 2019. Vier jaren zonder kringdag zou wel eens negatief kunnen uitwerken op de interesse om bij het gilde en/of de kring te blijven horen.

Tijdens het laatste hoofdmannen beraad op 20 november 2014 in Bakel werd over de gildedagen in de toekomst van gedachten gewisseld. Niet alleen bij Kring Peelland maar ook bij andere kringen speelt het probleem van organiseren gildedagen.

In 2015 houdt de kring Baronie en Markizaat al een alternatieve gildedag. Kring Het Land van Cuijk heeft de gildedagen tegen het licht gehouden en het kwartier van Oirschot koos voor een enquête onder der gilden.

Reden te meer om door de SAT van Kring Peelland een studie uit te laten voeren.

De evolutie van gildefeesten.

In het begin van de twintigste eeuw kwamen de gilden en schutterijen bijeen. Er waren geen regels en elk gilde organiseerde naar eigen inzicht. Programmaboekjes en een enkele film uit die tijd leren ons dat het ontmoeten bestond uit: optocht en wedstrijden in schieten, vaandelzwaaien, roffelen, trommen, standaardrijden en keuring van vaandels, schilden, perkamenten. Er waren zelfs prijzen voor oudste schilden, papegaai en perkament en voor schutterij of gilde met het grootste ledental, verstkoment en schoonste costuums.

Dat dit een volksevenement was blijkt wel uit de neven activiteiten zoals een kermis met vermakelijkheden van luchtschommels en draaimolen en een heus concert door de plaatselijke fanfares of harmonieën. Deze werden in die periode opgericht en wilden hun kunnen laten horen aan een groot publiek, daarvoor was een gildefeest een uitstekend evenement.

De gildedag bestond uit een feestmis om 10 uur, de optocht om 13.00 uur met daarna de wedstrijden. Om op het feestterrein te komen moest vaak entree worden betaald.

En er werd gevendeld met het vaandel, wat tegenwoordig ondenkbaar is.

Tussen 1920 en 1930 staakten verscheidenen gilden hun activiteiten. Om dit een halt toe te roepen werd in 1935 Kring Peelland opgericht.

In het reglement werd opgenomen: Ieder aangesloten gilde is verplicht aan de jaarlijks door Kring Peelland te organiseren kringdag deel te nemen.

Zowel voor 1940 als na 1945 werden zelfs twee kringdagen per jaar georganiseerd.

Deze gildedagen bestonden voornamelijk uit een optocht, wedstrijden en een prijsuitreiking beginnende om 19.00 uur. Wat uit de programmaboekjes is op te maken, is voornamelijk dat de gilden om 12.00 uur samen kwamen met om 13.00 uur de optocht en om 15.00 uur aanvang van de wedstrijden en wel voornamelijk in vendelen A,B,C en groep, standaardrijden en koningsschieten. Het trommen bestond in het begin uitsluitend in marsslaan en roffelen. Later zijn ook hierin klassen ontstaan. Ook het tonen van oude stukken was een onderdeel naast die van de optocht. Er was zelfs een prijs voor het schoonst opgetuigd paard.

's Morgens was er wel een plechtige eucharistieviering, maar deze was voornamelijk voor het gilde van het dorp. Over een koffietafel werd niet gesproken. Een vorm van erewijn bestond uit een ontmoeting van een half uur voor aanvang van de optocht. Een delegatie van elk gilde werd uitgenodigd door het gemeentebestuur om aanwezig te zijn en het glas te heffen.

Na 1956 werd slechts één kringdag gehouden en sommige vrij-gildedagen werden ook tot kringdag verheven.

In de jaren 60 ontstond het programma zoals we het nu kennen; H.mis, koffietafel, erewijn, optocht, wedstrijden. Er bleven verschillende invullingen van de dag; met en zonder koffietafel, het samenkomen van de deelnemende gilden wel of niet verdeeld over de diverse cafés.

Financieel ging het de gilden begin jaren 60 voor de wind. Sponsors vinden was geen probleem. Gildefeesten werden steeds groter en men was van mening, dat de tent er niet voor een dag stond, maar kon ook meerdere dagen gebruikt worden voor neven activiteiten.

Tot in 2008 de crisis bij de banken begon, toen haakten de sponsors af.

Door voorvallen bij evenementen moest de overheid ingrijpen met regelgeving. Eisen en voorschriften op basis van de Wet Wapens en Munitie, brandveiligheid en beveiliging zijn hier voorbeelden van.

Evolutie van de prijzen.

De vorm van de prijzen welke behaald konden worden tijdens gildefeesten liepen sterk uiteen. Zo waren er medailles van messing, brons en verzilverd messing, fraai maar ook eenvoudig bewerkte bekertjes van verzilverd messing, lauwertakken, plaquettes en beeldjes (van kunststof).

De laatste decennia zijn het zilveren schilden geworden.

Algemeen klassement.

1978. De toenmalige kringvoorzitter Alfons Niessen vond het geen goede zaak dat sommige gilden met vele prijzen naar huis gingen en verscheidene gilden zonder prijs. Iedereen moest met zilver naar huis kunnen gaan, was zijn mening, al was het maar als een herinnering aan de dag.

Hij deed het voorstel om alle prijzen van onder andere schoonste geheel, oudste perkament, beste commandant, vers komend gilde, vaandel, standaard en tentoonstelling te laten vervallen. Deze onderdelen samen te bundelen in een algemeen klassement en dat dan te koppelen aan een schildje. Alle deelnemende gilden zouden dan een herinnering aan de gildedag hebben.

In 1979 werd een soort algemeen klassement gehanteerd tijdens het vrijgildefeest in Aarle-Rixtel. 1980 was de gildedag weer als vanouds, maar in 1981 tijdens het gildefeest in Liessel werd het algemeen klassement een feit, wat tot heden met tussentijdse aanpassingen nog steeds gebruikt wordt.

Het algemeen klassement heeft wel een evolutie doorgemaakt vooral wat betreft de presentatie. Het dragen van het vaandel werd meegenomen in de beoordeling, terwijl het

documenteren/archiveren kwam te vervallen. De gilden waren zich bewust geworden, dat zij aan het archief moesten gaan werken om het te bewaren voor het nageslacht. De meesten gilden hebben hieraan gehoor en gevolg gegeven en het doel van het meebrengen kwam te vervallen.

Vendelen.

De kwaliteit van het vendelen werd steeds beter, de leeftijd van de vendeliers werd hoger en de groepen werden groter. Ook de jeugd ging meer meedoen. Dus kwamen er hier ook klassen bij. In 1981 waren er al 8 klassen en nu zijn het er 11.

Trommen en Bazuinblazen.

Lange tijd waren er bij het trommen maar een beperkt aantal klassen; gildetrom en muziektrom in marsslaan en roffelen. Misschien was dit te wijten aan het feit dat bij meerdere gilden, maar een of twee tamboers werd toegestaan. Eind jaren 70 ontstonden bij fanfares en harmonieën de tamboerkorpsen, die de tamboers bij de gilden wegkaapten. Het fanatisme bij deze korpsen vierde hoogtij. In de kring Land van Cuijk werd de gilden toegestaan tamboerkorpsen te hebben. Kring Peelland hield vast aan de oude waarden van de tamboers. De muziektrom werd in de ban gedaan en vervangen door gildetrommen met minimale afmetingen en natuurrullen. De uitzondering bleef voor de jeugdige gildebreeders, die nog wel van de muziektrom gebruikt mochten maken.

Door invloed van muziekscholen en professioneel onderwijs werd het niveau van de tamboers hoger. Het jureren door oudere tamboers was niet meer haalbaar en er moesten deskundige juryleden komen met alle kosten van dien.

Door de verschillen in niveau bij de tamboers werden hier ook meerdere klassen ingevoerd met elk hun eigen moeilijkheidsgraad. Zo waren er in 1982 nog maar 5 klassen, nu zijn het er 11. Ook zijn er in Kring Peelland gilden met bazuinblazers, maar dit staat nog steeds in de kinderschoenen.

Standaardrijden.

Het standaardrijden is al een oud onderdeel bij de gildedagen. Vroeger was het heel gewoon dat dorpse gilden een paard bij zich hadden. De meeste gildebreeders waren van boeren afkomst. Bijna elke boer had een paard om mee te werken. Door de week aan het werk, zodat ze zondags op hun gemak voor het gilde uitgingen. Vanaf de jaren 70 werden paarden meer gehouden voor de luxe en is het geen vanzelfsprekendheid meer dat een gilde nog een paard kan krijgen. Gelukkig is de laatste jaren het aantal gilden met een standaardpaard stabiel gebleven. Prijzen zijn er te verdelen voor het rijden in de optocht en rijden op het toernooiveld.

Schieten.

Het koningschieten op de gildedag is al eeuwen een vast onderdeel. Ook het keizerschieten wordt gehouden indien er voldoende keizers aanwezig zijn.

In 1982 werd tijdens het gildefeest in Stiphout het geweeschieten op wip geïntroduceerd met als prijzen; kampioen en het beste korps.

In 1999 werd de boogschietcommissie opgericht welke zich bezig ging houden met de discipline kruisboog op wip. Tijdens de eerst volgende kringdag in 2000 te Gemert werd de eerste wedstrijd gehouden.

Conclusie.

In tegenstelling tot wat vaak wordt gedacht vormen de gildedagen geen vast omlijnde tradities. Zij zijn steeds aangepast aan de tijdsgeest.

De bevindingen van de commissie.

Met deze gegevens is de SAT aan het werk gegaan.

We stelden ons de vraag; Welke onderdelen dient een gildedag te bevatten om het nog een kringdag te noemen.

De Kringdag.

Vanuit verschillende invalshoeken werden afwegingen gemaakt om te komen tot een evenwichtiger, efficiënter en financieel makkelijker te organiseren programma. We stellen voorop; de gildedagen terugbrengen tot alleen de basiselementen, echter elk gilde heeft de vrijheid om buiten het minimale andere activiteiten te ontplooiën.

Het feest is teruggebracht tot één dag met de 3 pijlers; **Ontmoeting, Optocht en Wedstrijden.** De meeste gildeleden komen vooral voor de optocht en de wedstrijden, terwijl een select gezelschap 's morgens al aanwezig is. Ook de opmerkingen dat de dag te lang duurt, is meegenomen. Het uitgangspunt is het verbreederen met de prijsuitreiking, die uiterlijk begint om 18:00 uur.

De kringdag kan er als volgt uitzien:

09:30 Opening gildefeest met overdracht van het kringvaandel door de kringvoorzitter aan het organiserend gilde.

**10:00 H.mis of een gebed/communiedienst.
Toespraak burgemeester met erewijn.**

Koffie met een broodje.

12:00 Optocht – Massale opmars - Slangendefilé.

14:00 Wedstrijden

18:00 Prijsuitreiking

19:30 Sluiting gildefeest met overdracht van het kringvaandel aan de kringvoorzitter.

Opening en sluiting van de dag.

Het gebruik van de laatste decennia om de festiviteiten te beginnen en te eindigen met de overdracht van het kringvaandel, dient naar onze mening gehandhaafd blijven. De ceremonie eenvoudig houden zonder al te lange redevoeringen. Het is een teken van beginnen en afronden, vergelijkbaar met het openen en sluiten van bijeenkomsten met de Christelijke groet.

Eucharistieviering, gebed- of communiedienst.

De verbondenheid met de kerk staat bij de gilden nog steeds hoog in het vaandel. Het was en is een goede gewoonte om de dag te beginnen met een geestelijke overweging. In de toekomst zal het een probleem gaan vormen om de dag te kunnen beginnen met een eucharistieviering en/of het ter beschikking hebben van een kerkgebouw. Alternatieven zijn in deze om te beginnen met een gebed- of communiedienst op een gepaste locatie. Gedacht kan worden aan een zaal of in tent op de eventuele feestlocatie. Echter het moet niet zo zijn, dat gildeleden tegelijkertijd aan de bar kunnen staan met een glas bier in de handen.

Het informele met erewijn.

Na de viering een informeel samenzijn onder het genot van een kopje koffie en een broodje uit de hand. Tijdens dit samenzijn wordt er tijd vrijgemaakt om het gemeentebestuur officieel te ontvangen. Deze kan zich richten tot de aanwezigen en een toast uitbrengen door het schenken

van de erewijn. Het voorstellen van o.a. de koningen kan achterwege worden gelaten. Het kost veel tijd en heeft, zo leert de ervaring, geen meerwaarde.

Optocht – Massale opmars – Slangendefilé – Wedstrijden - Prijsuitreiking

Advies van de SAT is om deze onderdelen te blijven uitvoeren, zoals nu gebruikelijk is.

De organisatie.

Dergelijke kleinschalige gildedagen behoren tot de mogelijkheden door creatief om te gaan met locaties en mogelijkheden. Het vergt ons inzien geen lange voorbereidingstijd, als het feest zich beperkt tot slechts één dag. De kringcommissies nemen veel werk uit handen door mee te helpen met de wedstrijden. De organisatie hoeft zich alleen maar te richten op faciliteren.

De recentelijk ingevoerde regel dat de Kringcommandant de leiding van de dag heeft tot aan de wedstrijden, neemt het gilde ook werk uit handen en waarborgt dat de officiële onderdelen correct worden uitgevoerd.

De financiering.

Bij een dergelijke kleinschalige gildedag is het financieren van de gildedag niet zo complex. Men heeft minder kosten.

Het idee om jaarlijks door de gilden te storten bedrag op een gezamenlijke rekening ten behoeve van organiseren gildedagen is, volgens de SAT, geen haalbare kaart. Veel gilden hebben hierover al hun ongenoegen geuit en/of wensen hieraan niet deel te nemen.

Betalen voor de koffietafel of herinnerschild, inschrijfgeld per gilde en/of deelnemer of bijdrage in de kosten, zijn voor de SAT geen opties. Het bedrag dat binnenkomt, staat niet in verhouding tot de totale onkosten.

De organisatie moet zelf creatief genoeg zijn om inkomsten te genereren en de kosten in de hand te houden. Hulp kan worden ingeroepen van burgers die goed in het dorp of stad zijn ingevoerd.

Tegenwoordig moet men er meer van uitgaan, dat de inkomsten gegenereerd worden op de gildedag zelf, uitsluitend door de aanwezige gildeleden, hun directe aanhang en het aanwezige publiek. Deze zouden door hun vertering de financiering van de gildedag mede mogelijk moeten maken. De tijd, dat men massaal uitliep voor een gildefeest, is voorbij. De consumptieprijzen moeten redelijk zijn, beslist lager dan de horecaprijzen.

De geluidsterkte van de muziek moet zeker niet te luid zijn, men moet kunnen “buurten”. Immers de gildedag is een dag van ontmoeting en verbroedering.

Herinnering en Prijzenilver.

De SAT adviseert op de vraag van wel of geen herinneringschild uitreiken, niet te laten bepalen door het organiserend gilde. Dit is niet wenselijk gelet op de besluitvorming in het verleden. Wel kan men de gilden vragen of ze wel of geen belang stellen in een herinnering. De SAT adviseert de huidige regelgeving hierin te handhaven

De opmerking, die we regelmatig horen, speldjes in plaats van schildjes is volgens ons geen optie. De kosten hiervoor liggen nagenoeg gelijk. Wel kan men het beperken tot de grootte van de schildjes.

Onlangs werd gesteld, dat de prijzen zilveren schilden moesten zijn. Dit is niet met zekerheid vast te stellen. Verscheidene bronnen zijn geraadpleegd en nergens vonden we uitsluitel.

De kosten voor zilver, die de laatste jaren aanzienlijk zijn opgelopen, zijn te minderen door in alle klassen alleen een eerste prijs in zilver uit te reiken.

De SAT adviseert voor het algemeen klassement wel de eerste, tweede en derde prijs te handhaven. Het moet mogelijk zijn om de herinneringen aan de gildedag in een andere vorm uit te reiken.

Tentoonstelling.

Het doel om de tentoonstelling nog langer in de huidige vorm te handhaven is achterhaald. De bezoekersaantallen lopen elk jaar verder terug en vallen tegen. Het doel de gildebzittingen te tonen aan een breder publiek is nauwelijks nog van toepassing en hierdoor degradeert de presentatie zich tot alleen een te jureren onderdeel van het algemeen klassement.

Het organiserend gilde kan zelf een tentoonstelling inrichten voor de eigen gemeenschap en de scholen erin te betrekken.

Daarom adviseert de SAT het onderdeel tentoonstelling van het algemeen klassement niet meer als een vast onderdeel op te nemen. Vaandels en standaarden kunnen wel beoordeeld worden.

Beveiliging.

Wat voor een risico loopt een gildefeest eigenlijk?

Helaas kan de organisatie niet ontkomen aan een gecertificeerd beveiliging, omdat dit wettelijk geregeld is. Hoe onzinnig dit ook klinkt bij de gilden. De ontwikkelingen hierover blijft wel een aandachtspunt voor de commissie. Zeker gelet op het gestaag oplopende aantal eisen die van overheidswege worden opgelegd welke inmiddels forse kosten voor het organiserende gilde meebrengen.

De voorstellen aan het kringbestuur en de gilden van Kring Peelland.

- De Handleiding Gildefeesten zoals deze zijn opgesteld en worden onderhouden door de commissie blijven onverminderd van kracht. Het merendeel van het beschrevene zijn richtlijnen en adviezen, slechts enkele punten betreffen een bindende regelgeving.
- Geen enkele vorm van “inschrijfgeld” verplichten.
- In alle klassen alleen een eerste prijs in zilver toekennen. Voor het algemeen klassement een eerste, tweede en derde prijs in zilver handhaven.
- De regelgeving voor herinnering handhaven, maar toestaan de herinnering in een andere vorm uit te reiken.
- Het algemeen klassement tentoonstelling niet langer als verplicht onderdeel van de kringdag aanmerken.
- Om een programma van een gildedag te kunnen kwalificeren als Kringdag dient deze dag, bij voorkeur op een dag, de navolgende onderdelen te bevatten:
 - Opening en sluiting;
 - Eredienst of Gebedsdienst;
 - Erewijn met eenvoudig ontbijt;
 - Optocht – Massale opmars – Slangendefilé;
 - Wedstrijden;
 - Prijsuitreiking;

Tot slot

We moeten ons terdege van bewust zijn, dat de wereld niet verandert in termen van eeuwen of decennia, maar in termen van jaren.

Deze studie is slechts een momentopname, welke misschien over enkele jaren weer moet worden bijgesteld. Om het erfgoed van gilden te behouden zullen we mee moeten met de tijdsgeest. Er zullen concessies gedaan moeten worden, maar niet ten kosten van onze basis, dienstbaar voor onze naasten.

De SAT-commissie
Augustus 2015